

ประเทศไทยมีแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์หลายแห่ง ซึ่งบางแห่งถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับระบบนิเวศ ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรม และถูกทำลายจนไม่สามารถฟื้นฟูคืนสู่สภาพเดิมได้ ซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำการของมนุษย์ที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ แสวงหาประโยชน์ในทางเศรษฐกิจโดยไม่ได้คำนึงถึงการอนุรักษ์ ทั้งนี้มาจากการทางกฎหมายเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการทำลาย หรือทำให้แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์เสื่อมโทรมได้ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติ ของกฎหมายเพื่อการจัดการหรือควบคุม การใช้ประโยชน์จากแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์โดยตรงมีเพียงแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมเท่านั้นที่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่น้ำและมีหน่วยงานดูแลรับผิดชอบ เช่น พระราชบัณฑิตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 อุปถัมภ์ในความดูแลรับผิดชอบของกรมป่าไม้ พระราชบัณฑิตอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 อุปถัมภ์ในความดูแลรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น ส่วนแหล่งธรรมชาติที่อยู่นอกเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมนั้นจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 290 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 และ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วน-ท้องถิ่น พ.ศ. 2542 นอกจากนี้ในการจัดการเพื่อคุ้มครองแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ นั้นสามารถประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครอง โดยอาศัยบทบัญญัติของพระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ได้แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวก็มิได้บัญญัติเพื่อคุ้มครองแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์โดยตรง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงมาตรการทางกฎหมาย ทั้ง มาตรการทางเพ่ง มาตรการทางอาญา มาตรการทางปกครอง และการเข้ามายีส่วนร่วม ของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อจัดการและคุ้มครองแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ที่มิได้อยู่ในพื้นที่คุ้มครอง พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบัญญัติหรือ แก้ไข ปรับปรุงกฎหมายต่อไป

จากการศึกษาพบว่า มีแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ที่มีคุณค่าและมีความ- สำคัญอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการประกาศให้อยู่ในเขตอนุรักษ์และพื้นที่ คุ้มครองและยังไม่มีหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาดูแลรับผิดชอบโดยตรง รวมทั้งชุมชนใน ท้องถิ่นเองก็ยังไม่เข้ามาดูแลแหล่งธรรมชาติที่มีอยู่ในเขตพื้นที่ของตน นอกจากนี้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบัน แม้ว่ามีจำนวนมากในแต่ละฉบับก็ มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติอย่างโดยย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง นั้นจากการศึกษาพบว่า กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่ใช้บังคับอยู่ยังไม่สามารถป้องกัน และ แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ได้

ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เห็นว่า ในส่วนของแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ที่ ไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายควรให้องค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กร- ปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดและเข้าใจสภาพปัญหาแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ ได้ดีเป็นผู้รับผิดชอบดูแลบริหารจัดการ โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมกันกำหนด มาตรการในการจัดการแหล่งธรรมชาติที่อยู่ในเขตพื้นที่ของตนและมิได้อยู่ในเขต อนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ ให้คงอยู่ยั่งยืนตลอดไป นอกจากนี้ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไข ปรับปรุง พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในมาตรา 6 โดยเพิ่มเติม บทบัญญัติสิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นดังเดิม ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับ เจตนาการณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

Thailand has many conservation-worthy natural resources. Some natural resources have been exploited in an inappropriate manner and not in accordance with ecosystem preservation. This leads to deterioration and destruction to such an extent restitution becomes infeasible. Most environmental problems stem from human actions. Human beings utilize conservation-worthy natural resources for short-term benefits. At present there are no explicit legal provisions for managing conservation-worthy natural resources.

Furthermore, conservation-worthy natural resources located in conservation and environmentally protected areas are legally protected under the laws specifically designed for such areas. For example, the Royal Forest Department was responsible for the National Forest Reserve Act B.E. 2507

(C.E. 1964) and the National Park, Wildlife and Plant Conservation Department was responsible for the National Park Act B.E. 2504 (C.E. 1961) etc. Natural resources not falling under the rubric of environmentally protected natural resources are excluded from environmental protection measures and accordingly become the responsibility of local administrative organizations. Charged with the responsibility of overseeing the exploitation of natural resources not specifically enjoying environmentally protected status are local administrative organizations whose duties are enjoined by Article 290 of the Constitution B.E. 2550 (C.E. 2007) and the Act to Support and Maintain the Quality of the Environment B.E. 2535 (C.E. 1992). However, this Act does not have any provisions designed to protect conservation-worthy natural resources in a direct manner.

Therefore, this thesis is concerned with analyzing putative legal measures designed to protect conservation-worthy natural resources not falling into the category of natural resources with loci in areas which are specifically protected. Such measures may fall under the rubrics of civil, criminal or administrative law as the case may be. Additionally considered in this thesis is the participation of local residents in managing and protecting conservation-worthy natural resources of the kind just described. Finally, suggestions are made which should serve as guidelines for issuing provisions or amending relevant laws in the future.

Findings indicate that there are many natural resources which are valuable and important. Such conservation-worthy natural resources are not

always found in officially protected domains. There is no responsible public sector agency directly overseeing natural resources such as these. Local communities have not seriously engaged in conserving non-protected conservation-worthy natural resources in their areas. Even though there are many environmental laws on the books, each of these laws pertains only to particular cases. It has been therefore determined that even if enforced, current environmental laws cannot prevent depredations of conservation-worthy natural resources or lead to solutions to associated problems.

This thesis therefore suggests that the Tambon Administration Organization as a local administration unit privy to specific knowledge of circumambient conservation-worthy natural resources be charged with the responsibility of managing them. Local communities should participate in framing measures to manage conservation-worthy natural resources in areas adjacent to their communities, but which do not enjoy officially sanctioned conservation and preservation status. Such local participation would be conducive to the perpetual sustaining of conservation-worthy natural resources.

In addition, finally, the researcher suggests Article 6 of the Act to Promote and Maintain the Natural Environmental Quality B.E. 2535 (C. E. 1992) be amended and improved. Provisions pertaining to the rights of individuals to organize as members of a local community for purposes of managing natural resources and the environment should be added. Such provisions would be in accordance with the intent of the Constitution.